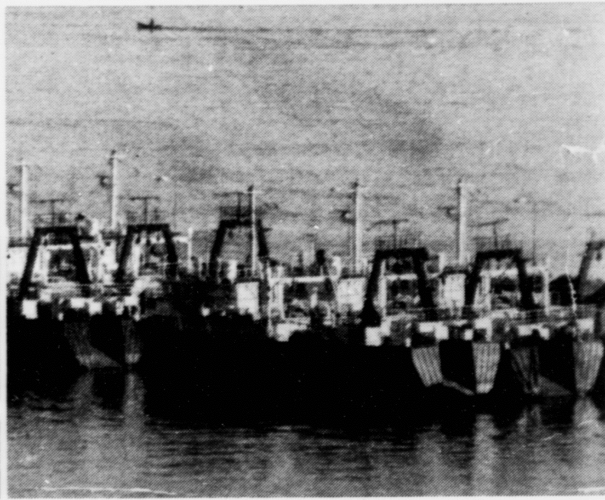

Hava føroyingar nakað politiskt boð uppá, hvussu vit fáa sum mest burtur úr okkara fiskastovnum? Hava føroyingar nakrantíð sett vinnulívspolitikk á dagsskránnu?

Sostatt vóru greið politisk/strategisk áhugamál aftanfyri danska stuðulin.

NEYÐSEMJAN

Aftaná seinna heimsbardaga, broyttist viðurskiptini millum Føroyar og Danmark. Aftaná fólkaatkvøðuna 14. september, fekk heldur ongin greiða á politisku spurningunum um, hvussu føroyska samfelagið skuldi skipast. Føroyingar vóru ikki samdir um nakað sum helst, og fóru sostatt til samráðingar við danir, við ógvuliga ymsum innanhýsis áhugamálum.

Danir endaðu tí sum semingsmenn millum tey føroysku umboðini, og hesum vóru teir als ikki áhugaðir í. Danska stjórnin vildi sleppa undan loysingini, men teir vildu sanniliga ikki taka nakra ábyrd og stóðu í føroyska oljustríðnum.

Úrslitið av samráðingunum gjørdist sum kunnugt ein stór neyðsemja. Heimstýrisslógin.

Men í veruleikan var talan um tær neyðsemjur. Ein millum tey føroysku politisku flokkarnar, har fyrribils lok varð lagt á stríðsspurningarnar um útbyggingina av samfelagnum og fiskiflotanum. Og ein onnur neyðsemja millum Danmark og Føroyar, har danir framvegis sluppu at røkja síni strategisku áhugamál í Føroyum. Hesi áhugamál snúðu seg um **uttanríkis- og verjupolitikk** - innanríkispolitikk kundi føroyingar sjálvir eiga.

FØROYAR OG DANSKUR UTTANRÍKISPOLITIKKUR

Líka frá samtyktini av Heimastýrisslógin og fram til fyrri fáum árum síðani, hevur skipanin eisini riggað stak væl fyri báðar partar.

Danir brúktu Føroyar sum trumf í handlinum við

Bretland; har bretar sluppu at trola inn í klettin fram til 1964. Og danir brúktu eisini Føroyar sum amboð í hernaðarpolitikkinum, tá NATO-støðin varð lögð á Sornfelli.

Hinvegin fingur føroyingar eisini nakað burturúr. Vit fingur figgarligan stuðul úr Danmark til at uppbyggja tað føroyska vælferðarsamfelagið, og seinni kundu vit njóta tað góða altjóða kredittvirkid hjá Danmark, tá vit skuldu hava lán uttanlanda.

Hetta var ikki eitt úrslit av einum felags „prosjekti“ hjá donskum og føroyskum socialdemokratunum, soleiðis sum Jógvann Mørkøre vil vera við. Hetta var eitt úrslit av, at føroyskir javnaðarmenn og aðrir flokkar við, dugdu at brúka heima-stýrisslógin til teirra politisku áhugamála.

Danir góðtøku at rinda fyri uppbyggingina av tí føroyska vælferðarsamfelagnum, m.a. tí tann sama útbyggingin eisini varð framd í Danmark. So leiingi sum tey strategisku áhugamálini hjá Danmark ikki vóru í vanda, blandaðu teir seg ikki upp í innanhýsis føroysk viðurskipti.

Í hesum sambandi er tað eisini heilt burturvið at siggja vitjanirnar hjá teimum fyrrverandi donsku forsætisráðharrunum, sum eitt dømi um gott samstarv millum føroyska javnaðarflokkinn og danskar socialdemokratar. Hans Hedtoft, H.C. Hansen, J.O. Krag og Anker Jørgensen vitjaðu í Føroyum sum danskir forsætisráðharrar og ikki sum danskir socialdemokratar. Og tað hevði ongan størri týðning um tað var ein sambandsmaður, javnaðarmaður ella fólkaflaksmáður, ið tók ímóti.

Viðurskiptini millum Føroyar og Danmark bygdu sostatt á **strategisk** áhugamál hjá donskum, og á **búskaparlig** áhugamál hjá

føroyingum. Tað er heldur onki at ivast í, at um føroyingar einmælt høvdu kravt loysing frá donskum, so høvdu við fingið hetta. Høvdu danir noktað, hevði altjóða umdømi teirra verið í vanda.

NEYÐSEMJAN RÝKUR

Ikki fyrr enn tann føroyska kreppan hótti tann viðbrekna danska figgarheimin í oktober 1992, vóru danir noyðdir at broyta politikk móttvegis Føroyum. Fyri fyrstu ferð síðan Klaksvíksstríðið lögdu danir seg beinleiðis út í føroyskan politikk, við rætt og slætt at seta Føroyar undir umsiting. Hinvegin vóru danir ikki áhugaðir í at renna fingrarnar í tann føroyska politiska flókjustampin, og tann so-nevndi danski „kreppupolitikkur“ móttvegis Føroyum, hevur havt greið endamál.

- Føroyar skuldu ikki gerast enn ein gøla, í tí hart rakta danska figgarheiminum.

- Føroyar skuldu ikki gerast ein trupulleiki fyri altjóða danska kredittvirkid og tað danska gjaldoyrað.

- Føroyar skuldu ikki gerast ein innanríkis politisk gøla fyri donsku stjórnina.

Tí valdu bæði Schlüterstjórnin og Nyrup-stjórnin eina loysn, sum gerst alt meiri vanlig í donskum politikki.

Lok varð lagt á tey møgulegu politiska vandaamálini, og í staðin vóru tey latin upp í hendurnar á serfrøðingum at taka stóðu til. Í hesum føri var tó ongin kanningardómstólur settur, í staðin varð málið goymt í serfrøðinganevndunum.

Samstundis vóru bráfeingis avgerðirnar latnar í hendurnar á donskum „góðum handverkarum“ í

danska bankaheiminum. Hesir røktur sína uppgávu eisini við at bjarga øllum donskum kreditorum. Hetta varð serliga gjørt gjøgnum Figgingargrunnin.

Tað er sostatt onki løgi í, at gongdin millum Danmark og Føroyar var sum hon var. Danir hava vart síni áhugamál eins og teir altíð hava gjørt, og høvdu Schlüter og Nyrup ikki gjørt tað, vóru teir ivaleyst foknir í donskum politikki.

NÚVERANDI STØÐAN

Støðan nú undan komandi samráðingum er tó nakað broytt. Tey flestu donsku figgarligu áhugamálini eru longu bjargað, og samstundis eru úrslitini av tí fërda politikkinum púra greið. Spurningurin er tí, um danska stjórnin yvirhøvur er áhugað at sam-

ráðast politiskt um framtíð Føroya, soleiðis sum tann núsitandi samgongan vónar.

Eitt er kortini heilt greitt. Tað hevur ongan týðning fyri danir, at ein sambandsmaður nú er lógmaður, sum onkur vil vera við. Ferðin hjá Nyrup hevur givið okkum greiðar ábendingar um, at danska stjórnin ikki slakar ein tamma í tí higartil fërda politikkinum. Teir ætla sær ikki at strika skuld og teir fjala seg framvegis aftanfyri serfrøðingatilmælini.

Krøvini til figgarlógina skuldu eisini haldast, tí danir vilja tryggja sær, at landskassin ikki aftur gerst ein sjálvstøðandi hjá føroyskum vinnulívsmönnum og lokalum politikarum.

Danska stjórnin er framvegis bundin av, at andstøðan á Fólkatíngi bara situr og bíðar eftir onkrum

møguleika at vinna Nyrupstjórnini neisir. Og stjórnin er framvegis bundin av, at donsku kredittfeløgini skulu hava sínar pengar aftur frá føroysku kommunum.

Aftanfyri allar danskar avgerðir liggur sostatt eitt áhugamál. At fáa politiskan frið fyri føroyingum. Men samstundis hava danir ikki tað minsta álitid á føroyskum politikarum ella føroyskum vinnulívsmönnum. Teir hava longu sæð, hvussu stórar trupulleikar tær avtalar, ið gjørdar eru higartil, hava givið føroysku politikarunum. Tað, sum landsstýrið lovar, nýtist Løgtingið ikki at taka undir við.

HØVUÐSSPURNING-ARNIR

Kortini lovaði Nyrup, at nú skuldi eisini samráðast um at fáa nýggj arbeiðspláss,

Ber tað til at broyta politisku skipanina innanhýsis í Føroyum, so tey ymsu økini í landinum fáa størri politiskan avgerðarrætt og størri ábyrgd fyri t.d. framúr vinnumøguleikum?